

Usmeritve za pripravo načrta izvajanja študijske dejavnosti za študijsko leto 2024/2025

Uvod

Vlada Republike Slovenije je na 51. redni seji 25. maja 2023 ob sprejetju omejitve vpisa v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe javnih in koncesioniranih visokošolskih zavodih v študijskem letu 2023/2024 s sklepom št. 60301-5/2023/3 Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in inovacije Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: MVZI) naložila, da do 29. septembra 2023 vladi predloži usmeritve za pripravo načrta izvajanja študijske dejavnosti za študijsko leto 2024/2025 (v nadaljnjem besedilu: usmeritve).

Ob obravnavi vladnega gradiva s predlogom omejitve vpisa je bilo poudarjeno, da **sedanji sistem oblikovanja ponudbe visokošolskega študija ni ustrezen**, saj ob izdaji soglasja k razpisu za vpis v skladu s 40. členom Zakona o visokem šolstvu (v nadaljnjem besedilu: ZViS¹) kot tudi k omejitvam vpisa v skladu z 41. členom ZViS vlada lahko odloča le o številu vpisnih mest v okviru stalne ponudbe študijskih programov, ki temeljijo na razpoložljivih (kadrovskih in infrastrukturnih) zmogljivostih visokošolskih zavodov, ki jih kratkoročno ni mogoče razporejati med študijskimi programi.

Ta dokument vsebuje usmeritve za javne visokošolske zavode pri pripravi predlogov razpisov za vpis na dodiplomske in enovite magistrske študijske programe za študijsko leto 2024/2025.

1. OBSTOJEČI MEHANIZMI OBLIKOVANJA PONUDBE VISOKOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA V JAVNIH VISOKOŠOLSKIH ZAVODIH

1.1 Vladno soglasje k razpisom za vpis v javne visokošolske zavode

Oblikovanje ponudbe visokošolskega študija zgodovinsko temelji na predpostavki, da **visokošolski zavodi ob oblikovanju študijskih programov upoštevajo srednjeročne in dolgoročne potrebe družbe** (to je gospodarstva, negospodarstva in širše družbe).

Ureditev izdajanja soglasja vlade k razpisom za vpis je nespremenjena od sprejetja ZViS leta 1993, ko je interes za študij še presegal število vpisnih mest. Omejitve vpisa so bile mehanizem, s katerim je vlada lahko povečala število vpisnih mest na študijskih programih, na katerih so prijave za vpis presegle število razpisanih vpisnih mest in so visokošolski zavodi glede na razpoložljive zmogljivosti lahko sprejeli dodatne študente. Taka ureditev je bila povezana s sistemom financiranja študijske dejavnosti, ki je do leta 2003 potekala na podlagi nacionalnih normativov in standardov², ki so financiranje vezali na izvajanje posameznega študijskega programa in na tej ravni določali normative za sistemizacijo delovnih mest pedagoških delavcev (število ur pedagoške obveznosti, velikost skupin za predavanja in vaje, okvirno število predmetov v posameznem letniku in drugo).

Leta 2004 je bil z začetkom reforme slovenskega visokega šolstva v skladu z bolonjskim procesom spremenjen tudi sistem financiranja študijske dejavnosti, med drugim tudi zato, da bi omogočili večjo prožnost javnim visokošolskim zavodom pri načrtovanju študijske dejavnosti. Proračunska sredstva za

¹ [Zakon o visokem šolstvu](#) (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14, 75/16, 61/17 – ZUPŠ, 65/17, 175/20 – ZIUOPDVE, 57/21 – odl. US, 54/22 – ZUPŠ-1 in 100/22 – ZSZUN).

² Sklep o normativih in standardih za opravljanje izobraževalne dejavnosti v višjem in visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 39/92): <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1992-01-1947/sklep-o-normativih-in-standardih-za-opravljanje-izobrazevalne-dejavnosti-v-visjem-in-visokem-solstvu>.

študijsko dejavnost so se začela določati kot skupna sredstva za univerzo ali samostojni visokošolski zavod (integralno financiranje) ob upoštevanju študijskega področja ter števila vpisanih študentov in diplomantov rednega študija prve in druge stopnje. **Sistem financiranja študijske dejavnosti ni več neposredno vezan na izvajanje posameznega študijskega programa, ampak na študijsko dejavnost kot celoto.**

Bolonjski proces je z uvedbo treh stopenj³ in izenačitvijo ravni izobrazbe, pridobljene po predbolonjskih dodiplomskih univerzitetnih študijskih programih z bolonjskimi magistrskimi študijskimi programi druge stopnje povzročil skokovito povečanje števila študijskih programov na prvi in drugi stopnji v primerjavi s predbolonjskimi dodiplomskimi študijskimi programi.

Preglednica 1: Pregled števila akreditiranih študijskih programov na javnih visokošolskih zavodih od uveljavitve ZViS od leta 1994 do januarja 2023

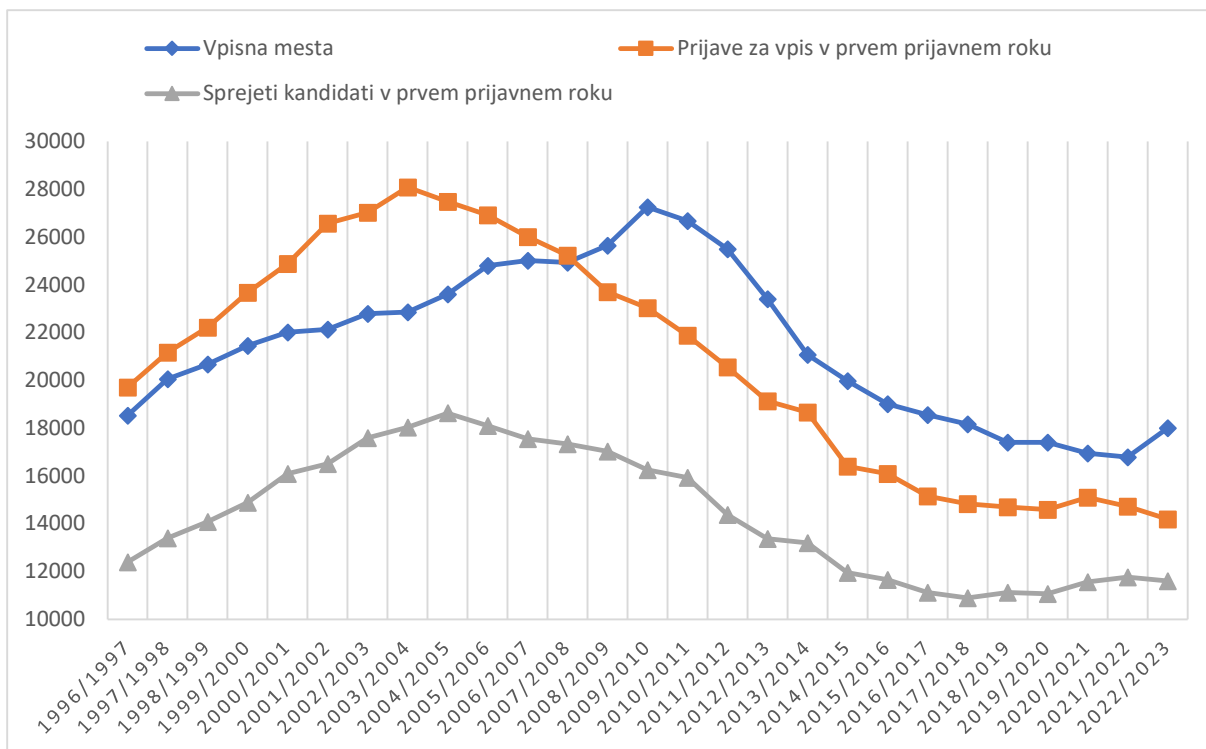
Stopnja in vrsta študijskega programa	Študijski programi, akreditirani pred 11. 6. 2004 (predbolonjski)	Bolonjski študijski programi, akreditirani po 11. 6. 2004
Dodiplomski, visokošolski strokovni	57	77
Dodiplomski, univerzitetni in enoviti magistrski študijski programi druge stopnje	171	252
Magistrski študijski programi druge stopnje	-	415
Skupaj	236	744

Vir: eVŠ.

Od leta 2005 (predvsem zaradi demografskih razlogov) se število kandidatov za dodiplomski študij zmanjšuje, kar je privedlo do »praznjenja« nekaterih študijskih programov, ki se v nekdanjem sistemu financiranja po normativih in standardih ne bi več financirali iz proračunskih sredstev. Upad vpisa na nekatere študijske programe je bil v večjem obsegu opazen po uveljavitvi novele ZViS leta 2016 zaradi uvedbe pravila, da študent ne more koristiti dodatnega leta (absolventa), če je v času študija ponavljal letnik ali spremenil študijski program, ter zaradi uvedbe plačevanja šolnine tudi za redni način študija ob menjavi študijskega programa, če je študent že koristil pravico do menjave študijskega programa ali ponavljanja letnika. To sta bila ukrepa za preprečevanje t. i. fiktivnega vpisa⁴.

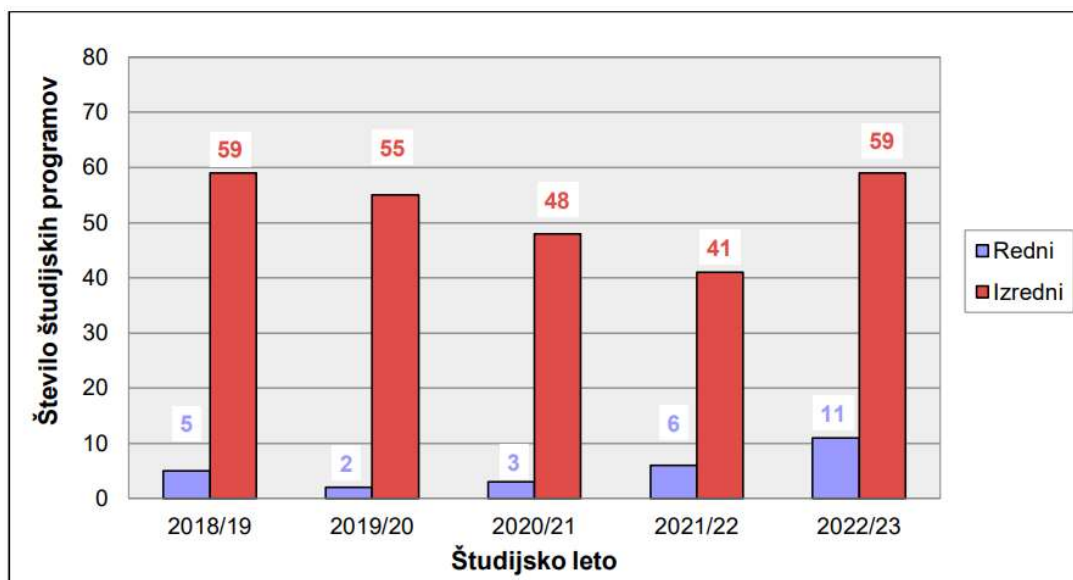
³ **Prva stopnja:** visokošolski strokovni študijski programi in univerzitetni študijski programi; **druga stopnja:** magistrski študijski programi in enoviti magistrski študijski programi; **tretja stopnja:** doktorski študijski programi.

⁴ Fiktivni vpis pomeni vpis študenta s primarnim namenom pridobitve statusa študenta, in ne izobraževanja.

Vir: Univerza v Ljubljani, Visokošolska prijavno-informacijska služba: [Analize prijav za vpis \(gov.si\)](https://www.gov.si/).

Slika 1: Pregled vpisnih mest v okviru javnih razpisov za vpis v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe javnih visokošolskih zavodov in koncesionarjev, oddanih prijav za vpis ter števila sprejetih kandidatov v prvem prijavnem roku od študijskega leta 1996/1997 do študijskega leta 2022/2023

Vir: Univerza v Ljubljani, Visokošolska prijavno-informacijska služba: [Analize prijav za vpis 2022/2023](https://www.gov.si/).

Slika 2: Število študijskih programov, v katere se ni prijavil nihče v prvem prijavnem roku v okviru javnih razpisov za vpis v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe javnih visokošolskih zavodov in koncesionarjev

1.2 Preverjanje potreb po študijskih programih v okviru akreditacije študijskih programov in evalvacije visokošolskih zavodov

Ponudba študijskih programov, ki jo z vsakoletnim razpisom za vpis objavijo javni visokošolski zavodi, je kratkoročno določena z njihovimi kadrovskimi in prostorskimi zmogljivostmi, hkrati pa pomeni uresničevanje srednjeročnih strateških ciljev univerz, s katerimi te upoštevajo tako svoje srednjeročne in dolgoročne strateške cilje kot tudi strateške cilje države.

Potreba po posameznem študijskem programu v Sloveniji se ugotavlja ob njegovi akreditaciji, če gre za nov visokošolski zavod, pa že ob akreditaciji visokošolskega zavoda. Za akreditacijo je pristojna Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (v nadaljnjem besedilu: Nakvis), ki samostojno in neodvisno od vlade določa postopke z Merili za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov⁵.

Ob akreditaciji študijskega programa Nakvis zahteva:

- analizo oziroma raziskavo potreb zaposlovalnega okolja, trga dela in zaposljivosti diplomantov, če se akreditira visokošolski strokovni študijski program, ter
- analizo potreb po znanju in ciljev družbe, če se akreditira univerzitetni študijski program ali študijski program druge stopnje.

Za dodiplomske in magistrske študijske programe prve in druge stopnje Nakvis preverja tudi, ali je študijski program povezan z okoljem, v katerem visokošolski zavod deluje.

S spremembo ZViS leta 2016 je Nakvis prenehal izvajati postopke podaljšanja akreditacije študijskih programov, njihova prva akreditacija pa je postala akreditacija za nedoločen čas. Tako imenovani **prehod na institucionalno reakreditacijo** je spremljala tudi ukinitvev akreditacije sprememb študijskih programov, uvedena pa je bila evalvacija vzorca študijskih programov. **V okviru reakreditacije visokošolskega zavoda, ki se izvaja vsakih pet let, Nakvis preverja, ali visokošolski zavod spremlja potrebe po znanju in zaposlitvene potrebe v okolju.** Med razlogi za ugotovitev večjih pomanjkljivosti oziroma neskladnosti je tudi, da študijski program zaradi sprememb ni več vsebinsko in po sestavi dovršen, učni načrti in predmetnik pa niso več povezani s cilji in kompetencami programa.

1.3 Pogajanja kot mehanizem načrtovanja ponudbe študijske dejavnosti

Sredstva za študijsko dejavnost za prvo in drugo stopnjo rednega študija, ki se določijo kot skupna sredstva, se univerzam in samostojnim visokošolskim zavodom nakazujejo na podlagi **štiriletne pogodbe o financiranju študijske dejavnosti** (72.g člen ZViS), v kateri se s pogajanci, ki jih vodi MVZI, opredelijo tudi:

- strateški in dolgoročni cilji visokošolskega zavoda, ukrepi za njihovo doseganje, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti;
- **načrt izvajanja študijske dejavnosti**, ki vključuje predvsem študijska področja, na katerih se bodo izvajali študijski programi, morebitna povečanja ali zmanjšanja števila razpisanih mest za vpis v prvi letnik za naslednja štiri študijska leta v primerjavi z zadnjim razpisom in številom vpisanih študentov v prvi letnik, pričakovano število študentov ter opredelitev morebitnih novih študijskih področij in članic;
- razvojni cilji visokošolskega zavoda, ukrepi za njihovo doseganje, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki, s katerimi se spremlja doseganje ciljnih vrednosti.

⁵ [Merila za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov](#) ((Uradni list RS, št. 42/17, 14/19, 3/20, 78/20, 82/20 – popr., 44/21 in 23/23).

Zdaj teče drugo pogodbeno obdobje 2021–2024. **Predloge za pogajanja za sklenitev pogodbe o financiranju za obdobje 2025–2028 morajo visokošolski zavodi poslati MVZI spomladi 2024.** Navodila visokošolskim zavodom za pripravo predlogov za pogajanja bodo prvič vključevala tudi usmeritve za pripravo načrta izvajanja študijske dejavnosti.

2. ODSOTNOST CELOSTNEGA NACIONALNEGA PRISTOPA ZA NAPOVEDOVANJE POTREB PO KADRIH IN KOMEPTENCAH V SLOVENIJI

Ob pripravi tega dokumenta se je kot ključna pokazala pomanjkljivost, da Slovenija nima celostnega mehanizma napovedovanja potreb po kadrih oziroma njihovih kompetencah, potrebnih za razvoj gospodarstva in širše družbe. **Manjka osrednja točka, kjer bi se zbirale informacije iz različnih virov (s pojasnili metodologije in omejitve podatkov), ki bi bili enostavno dostopni visokošolskim zavodom.**

Za načrtovanje izvajanja študijskih programov tako z vidika zagotavljanja v prihodnje potrebnih kompetenc kot tudi količine vpisnih mest za zagotovitev ustreznega števila diplomantov je **treba vzpostaviti celoviti ekosistem za napovedovanje potreb po kompetencah.** Ob pripravi tega dokumenta smo upoštevali te vzpostavljene elemente ekosistema:

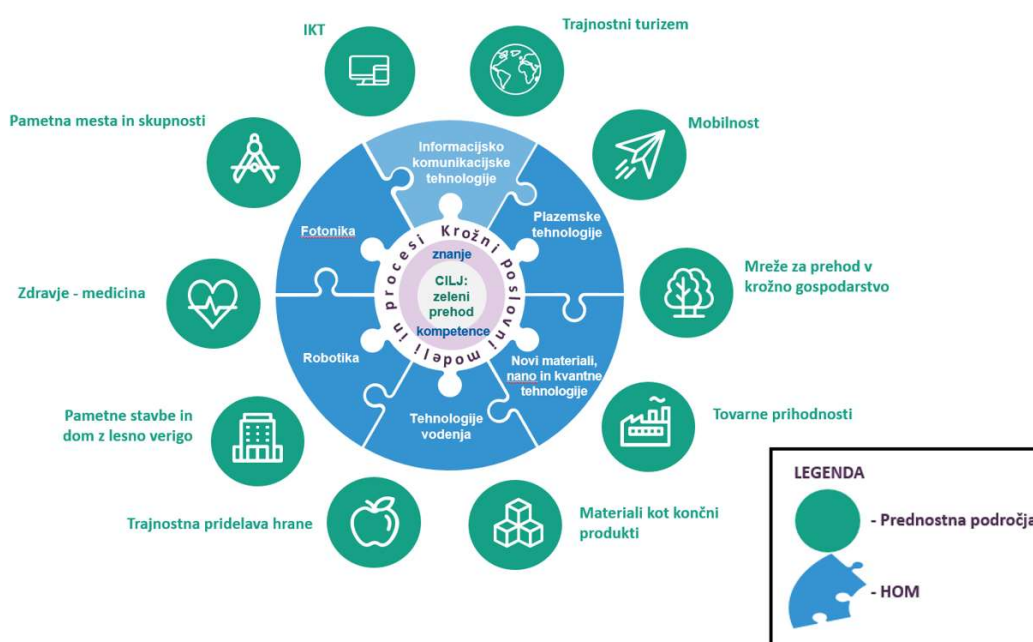
- **Platforma za napovedovanje kompetenc.** Ključni namen platforme je razvoj sistema napovedovanja potreb po poklicih in ugotavljanja vrzeli po kompetencah na trgu dela za kratkoročno, srednjeročno (do pet let) in dolgoročno obdobje (nosilec projekta je MDDSZ).
- **Poklicni barometer Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ)**⁶ je kvalitativna raziskava, katere cilj je opredeliti predvideno razmerje med ponudbo in povpraševanjem po poklicih v naslednjem letu, in sicer na ravni območnih služb ZRSZ ter na državni ravni. Raziskava je bila pilotno izvedena leta 2018, od leta 2019 pa jo ZRSZ izvaja vsako jesen v vseh območnih službah. Rezultat poklicnega barometra je razvrstitev 182 poklicnih skupin glede na to, ali se na trgu dela pričakuje primanjkljaj, ravnovesje ali presežek.
- **Strateška razvojno-inovacijska partnerstva (SRIP)**, ki so iz kohezijskih sredstev EU projektno financirana dolgoročna partnerstva med podjetji, raziskovalno sfero in ustanovami znanja, državo ter regionalnimi in lokalnimi strukturami kot tudi med povezovalci, uporabniki in nevladno sfero. SRIP-i skupaj z državo sooblikujejo razvojno in inovacijsko politiko ter organizirajo celovit razvojno-inovacijski ekosistem po prednostnih področjih pametne specializacije (slika 3). Pomemben je tudi njihov prispevek pri dolgoročnem načrtovanju potreb po kadrih in kompetencah (nosilec projekta je MVZI, prej ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo).
- **Celovit strateški projekt razogljčenja Slovenije s prehodom v krožno gospodarstvo (z modelom systemskega prehoda Deep Demonstration)** je medsektorski projekt za usklajevanje akcij za preoblikovanje slovenske družbe in gospodarstva v krožni in zeleni smeri. Projekt predvideva oblikovanje različnih kompetenc, potrebnih za preoblikovanje, in metodologije, ki se bo lahko uporabila tudi za oblikovanje kompetenc na drugih področjih (nosilec projekta je ministrstvo za javno upravo. Projekt usmerja medresorska delovna skupina na ravni državnih sekretarjev).
- **Reforma visokega šolstva za zeleni in odporni prehod v družbo 5.0**, ki v ospredje postavlja **prednostne naloge razvoja: zeleni prehod, digitalni prehod in zaposljivost diplomantov z vzpostavitvijo ponudbe vseživljenjskega učenja z uvedbo mikro dokazil.** Cilj projekta, financiranega iz mehanizma za okrevanje in odpornost, je zagotoviti večjo prilagodljivost,

⁶ [Poklicni barometer - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje \(gov.si\)](https://gov.si).

odpornost in odzivnost visokega šolstva na potrebe okolja in s tem izboljšati ustreznost njegove vloge za gospodarsko okrevanje, zvišanje produktivnosti, spodbujanje medsebojne povezanosti in uravnotežen družbeni, okoljski in gospodarski razvoj (ustvarjanje visokokvalificiranih delovnih mest za poklice prihodnosti ter doseganje družbe 5.0.; zagotavljanje ustreznih kompetenc za digitalni in zeleni prehod). Poudarek reformnega projekta je na oblikovanju kombinacije znanja (kompetenc), ki diplomantom omogoča zgodnji vstop na trg dela in jih spodbuja k vseživljenjskemu izobraževanju (nadgrajevanje in poglobljanje visokošolskih znanj)⁷ (nosilec projekta je MVZI).

- Na ravni EU nastajajo t. i. **akademije za opredeljevanje potreb po kompetencah za določena področja**, kjer EU želi postati vodilna v svetu. Na primer European Battery Academy⁸ (Evropska akademija za baterije), The Hydrogen academy⁹ (Akademija za vodik) ali vozlišče Akademije za novi Bauhaus na Univerzi na Primorskem¹⁰. Enotna opredelitev tovrstnih akademij še ne obstaja, v predlogu Akta o neto ničelni industriji¹¹ pa piše: »Ustanoviti bi bilo treba akademije za razvoj vsebin in gradiv za izobraževanje in usposabljanje za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo delavcev, potrebnih za ključne vrednostne verige neto ničelne tehnologije«.

Zavedamo se, da poleg zgoraj navedenih obstajajo še številni drugi projekti različnih organizacij (še posebej v okviru neposrednega EU-financiranja), katerih popis ne obstaja in je skoraj nemogoče ugotoviti njihov učinek na ravni visokošolskega sistema.

Slika 3: Razporeditev prednostnih izbir strategije S5 na treh ravneh (struktura prednostnih nalog na treh ravneh)

⁷ V obdobju 2022–2025 na javnih visokošolskih zavodih potekajo t. i. pilotni projekti, katerih namen je iskanje in preskušanje rešitev v okviru [Smernic za prenavo visokošolskega strokovnega izobraževanja s predlogom izvedbenega načrta](#).

⁸ [Launching the European Battery Academy to reskill thousands of industry workers | EIT \(europa.eu\)](#).

⁹ [Hydrogen Academy \(hydrogen-academy.net\)](#).

¹⁰ [Launching the first hub of the New European Bauhaus Academy \(upr.si\)](#).

¹¹ [Akt o neto ničelni industriji \(europa.eu\)](#).

3. PREDLOG USMERITEV ZA VISOKOŠOLSKE ZAVODE

Javni visokošolski zavodi naj ob oblikovanju ponudbe vpisnih mest za razpis za vpis v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe za študijsko leto 2024/2025 upoštevajo te usmeritve:

- 1) **Visokošolski zavod mora v okviru redne študijske dejavnosti za študijsko leto 2024/2025 zagotoviti enak obseg vpisnih mest za redni študij za vpis v 1. letnik državljanov Republike Slovenije in drugih držav članic EU, za študijske programe, ki so bili v študijskem letu 2023/2024 dodatno financirani v okviru Strategije o zagotavljanju dodatnih finančnih sredstev zaradi povečanja vpisnih mest v dodiplomskih in enovitih magistrskih študijskih programih**, ki jo je sprejel minister, pristojen za visoko šolstvo. Seznam študijskih programov, ki so bili financirani po tej strategiji, je v preglednici v prilogi.
- 2) **Visokošolski zavod naj v okviru redne študijske dejavnosti za študijsko leto 2024/2025 poveča število vpisnih mest za redni študij na študijskih programih, ki so imeli v prijavnobirnem postopku za vpis v študijskem letu 2023/2024 omejitve vpisa v prvem prijavnem roku in izobražujejo diplomante z naslednjih področij:** izobraževanje (pedagoški poklici), pravo, socialno delo, farmacija, računalništvo in informatika oziroma računalništvo in informacijska tehnologija, računalništvo in matematika, elektrotehnika, multimediji ter medijske komunikacije, strojništvo, tehniška varnost, gozdarstvo ter upravljanje gozdnih ekosistemov, živilstvo.
- 3) **Visokošolski zavod naj preoblikuje tiste študijske programe**, kjer je iz prijav za vpis in dejanskega vpisa razvidno, da za študij na tem študijskem programu ni interesa in glede na osip študentov po prvem (1.) letniku obstaja sum, da gre za »fiktivni vpis« v študijski program, to je, da se študentje vpisujejo zaradi pridobitve statusa študenta, in ne dejanskega študija. Pri predložitvi razpisa za vpis za študijsko leto 2024/2025 v soglasje vladi mora visokošolski zavod za te študijske programe, če jih bo vključil v predlog razpisa za vpis, obvezno priložiti obrazložitev ponujenih vpisnih mest in idejni načrt izvajanja za obdobje 2024–2028 ter morebitni načrt za preoblikovanje študijskega programa v tem obdobju. Podrobnejši načrt mora visokošolski zavod predložiti MVZI v okviru pogajanj o financiranju študijske dejavnosti za obdobje 2025–2028.

PRILOGA: Število vpisnih mest za vpis v 1. letnik državljanov Republike Slovenije in drugih držav članic EU po visokošolskih zavodih in študijskih programih, ki so vključeni v Strategijo o zagotavljanju dodatnih finančnih sredstev zaradi povečanja vpisnih mest v dodiplomskih in enovitih magistrskih študijskih programih, z navedbo dodatnih vpisnih mest, ki se financirajo po tej strategiji

Univerza/članica univerze – študijski program	Razpisana mesta za redni študij za študijsko leto:					Dodatna vpisna mesta, ki se dodatno financirajo po generacijah vpisa:				
	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Univerza v Ljubljani										
FE – elektrotehnika (UN)	150	150	150	165	150				15	
FE – elektrotehnika (mag.)	115	115	115	130	115				15	
FE in FRI – multimedija (UN, 3 leta)	30	30	30	45	30				15	
FRI – računalništvo in informatika (UN)	150	150	170	170	170			20	20	
FRI – računalništvo in informatika (VS)	150	145	165	165	165			20	20	
FRI – računalništvo in informatika (mag)	98	90	90	100	100				10	
MF medicina (EM)	150	160	205	205	205		10	55	55	70
MF – dentalna medicina (EM)	50	50	50	50	55					5
PEF – logopedija in surdopedagogika (UN)	12	15	12	15	15				3	3
ZF – babištvo (VS)	20	30	30	30	30		10	10	10	10
ZF – radiološka tehnologija (VS, 3 leta)	40	40	40	40	60					20
FF – psihologija (UN, 3 leta)	60	60	60	60	90					30
Univerza v Mariboru										
FZV – zdravstvena nega (VS)	90	90	120	120	120			30	30	30
FF – psihologija (UN, 3 leta)	35	35	35	35	50					15
MF – splošna medicina (EM)	86	106	106	106	106		20	20	20	24
MF – dentalna medicina (EM)	0	0	20	20	24			20	20	24
Univerza na Primorskem										
FVZ – fizioterapija (UN)	30	30	30	45	45		30	30	45	45
FAMNIT – računalništvo in informatika (UN), izvedba v slovenskem/angleškem jeziku	45/25	45/25	45/25	55/25	55/25	25	10	10	20	
Fakulteta za informacijske študije v Novem mestu										
Računalništvo in spletne tehnologije (VS)	0	0	0	50	50				50	
Računalništvo in spletne tehnologije (mag.)	0	5	5	30	30				25	
Podatkovne znanosti (mag.)	0	0	5	30	30				25	

Legenda: UN – univerzitetni študijski programi prve stopnje, VS – visokošolski strokovni študijski programi prve stopnje, EM – enoviti magistrski študijski program druge stopnje, MAG – magistrski študijski program druge stopnje; FAMNIT – Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije, FE - Fakulteta za elektrotehniko, FF – Filozofska fakulteta, FRI - Fakulteta za računalništvo in informatiko, FVZ – Fakulteta za vede o zdravju, FZV – Fakulteta za zdravstvene vede, MF – Medicinska fakulteta, PEF – Pedagoška fakulteta, ZF – Zdravstvena fakulteta.